

Ympäristöministeriö, hallitussihteeri Liisa Meritähhti

Asia: VN/4845/2020 Asumisneuvonnan lakisääteistämistä valmistelleen työryhmän raportti

Lausunto asumisneuvonnan lakisääteistämistä valmistelleen työryhmän raportista

Suomen opiskelija-asunnot SOA ry kiittää mahdollisuudesta lausua asumisneuvonnan lakisääteistämistä valmistelleen työryhmän raportista.

Suomen opiskelija-asunnot SOA ry on opiskelija-asuntoyhteisöjen valtakunnallinen edunvalvonta- ja yhteistyöjärjestö. SOA:n jäsenenä on 22 opiskelija-asuntoyhteisöä sekä opiskelijajärjestöt Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ja Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK. Jäsenenä olevat opiskelija-asuntoyhteisöt toimivat tärkeimmillä opiskelupaikkakunnilla ja omistavat yhteensä noin 45 000 vuokra-asuntoa, joista valtaosa on rakennettu valtion tuella. Opiskelija-asuntoyhteisöt ovat yleishyödyllisiä yhteisöjä, joko säätiöitä, kaupunkien omistamia yhtiöitä, ylioppilaskuntia tai yhdistyksiä. Ne eivät jaa osinkoa tai muuta etuutta perustajilleen tai omistajilleen. SOA:n jäsenyhteisöjen tavoitteena on tarjota opiskelijoiden toiveita ja tarpeita vastaavia asuntoja kohtuulliseen hintaan. Moni SOAn jäsenyhteisö tarjoaa asukkaalleen asumisneuvontaa.

Yleistä

SOAn näkee asumisneuvonnan laajentamisen ja kehittämisen tärkeänä. Moni SOA-yhteisö tarjoaa asumisneuvontaa ja kokemukset ovat hyviä: asumisneuvonnalla on onnistuttu ratkomaan vuokranmaksuvaikeuksia, vältetty häättöjä ja autettu pulmiin ajautuneita asukkaita avun äärelle. On tärkeää, että asumisneuvontapalvelut ovat kaikkien niitä tarvitsevien ulottuvilla. Asumisneuvonnan laajentaminen ei kuitenkaan saa vaarantaa asumisneuvonnan nykyisiä vahvuuksia.

Ennaltaehkäisevyys, matala kynnys ja aktiivinen kontaktointi asumisneuvonnan vahvuuksia

Asumisneuvonnan etuna on matala kynnys ja ennaltaehkäisevyys. Asumisneuvonnan tarkoituksena on pyrkiä ratkomaan asumiseen liittyviä ongelmia ennen kuin ne kärjistyvät ja johtavat esimerkiksi asunnon menettämiseen tai asunnottomuuteen. Tämä onnistuu vain, jos kynnys hakeutua asumisneuvonnan palveluiden piiriin on matala. Jos asumisneuvonta olisi osa sosiaalipalveluita, kynnys hyödyntää asumisneuvontaa voisi nousta niillä, jotka eivät muuten ole sosiaalipalveluiden asiakkaita entuudestaan. Tämä voisi vaikuttaa monen opiskelijan tapaan suhtautua asumisneuvontaan.

Vuokrataloyhteisöjen ja järjestöjen tekemän asumisneuvonnan vahvuutena on, että nämä ovat valmiiksi lähellä asukasta. Tämä mahdollistaa aktiivisen ja etsivän otteen: asumisneuvonta ottaa yhteyttä suoraan asukkaaseen ja tarjoaa apua sen sijaan, että odotetaan asukkaan aktivoitumista. Jos asumisneuvonta siirtyy etäämmäs asukkaasta ja vuokranantajista, riskinä on, että asumisneuvonnan etsivä luonne menetetään. Jos asumisneuvonta siirretään etäämmäs, olisi erityisen tärkeää ratkoa henkilötietojen luovuttamiseen liittyvät kysymykset.

Tiivis yhteistyö tärkeää – erityisryhmien tarpeet huomioitava

Onnistunut asumisneuvonta hyödyntää erilaisia verkostoja ja tuntee erilaisten asiakasryhmien tukipalvelut. Liaksi keskitetty toimintamalli voisi johtaa siihen, että erityisryhmien verkostot jäävät hyödyntämättä ja tukipalvelut vieraisiksi. Esimerkiksi opiskelijoiden tukipalvelut ovat monelta osin erilaisia kuin vaikkapa työssäkäyvän, työttömän tai eläkeläisen. Hyvinvointialueen tai kunnan toteuttamassa palvelussa opiskelijoiden kaltaiset erityisryhmät saattaisivat hukkaa laajempaan massaan. Järjestökentän ja erityisryhmien vuokranantajien toteuttamalla asumisneuvonnalla on parhaat edellytykset muodostaa toimivat verkostot erityisryhmän kannalta oleellisiin tahoihin ja kerryttää tietämystä, joka on avuksi juuri tämän erityisryhmän asumishaasteiden ratkomisessa.

Monipuolinen toimijarakenne turvaa hyviä toimintamalleja

Monipuolinen toimijarakenne on ollut asumisneuvonnan vahvuuksia. Sen myötä asumisneuvontapalveluita on voitu kehittää vastaamaan erilaisiin paikallisiin ja eri erityisryhmien tarpeisiin. Asumisneuvonnan lakisääteistämisen tavoitteena on tarjota asumisneuvontaa nykyistä kattavammin. SOA pitää tätä tavoitetta erittäin kannatettavana, mutta edellyttää samalla, ettei nykyisiä onnistuneiksi osoittautuneita toimintamuotoja jouduta sen seurauksena ajamaan alas. Siksi vuokranantajien ja järjestöjen toteuttama asumisneuvonta on turvattava jatkossakin.

Kehysriihessä päätettiin supistaa asumisneuvonnan 9,3 miljoonan euron varausta. Näin asumisneuvonnan lakisääteistämiseen on käytettävissä vähemmän varoja, kuin mitä työryhmän työskentelyn aikana oli oletettavissa. Supistuneiden määrärahojen myötä on entistäkin tärkeämpää, että varat kohdistetaan mahdollisimman tehokkaasti. Jos asumisneuvonta säädettäisiin kunnan tai hyvinvointialueen järjestämisvastuulle, rahoitus kanavoituisi yleiskatteisena valtionosuutena ja rahoitus olisi nykyistä monikanavaista mallia vahvemmin julkisen sektorin harteilla. Asumisneuvonnan laajentamiseen varattujen varojen leikkaamisen jälkeen tulisi arvioida kriittisesti, onko varatuilla varoilla mahdollista toteuttaa riittävän

laadukkaita ja kattavia asumisneuvonnan palveluita kuntien tai hyvinvointialueiden lakisääteisinä tehtävinä.

Sopimusperustainen, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) kautta ohjattu malli mahdollistaisi nykyisten ratkaisujen jatkamisen ja harkitun laajentamisen. Kustannusperustainen rahoitus myös mahdollistaisi rajallisten määrärahojen tehokkaamman käytön. Järjestöt ja vuokrataloyhteisöt voisivat toimia sopimusperustaisesti palveluiden toteuttajina.

Asumisneuvonnan lakisääteistämistä valmisteleva työryhmä tunnisti ARAn koordinoiman sopimusmallin haasteeksi väliaikaisuuden. Väliaikaisuus on myös vahvuus. Sote-uudistuksen myötä kuntien ja tulevien hyvinvointialueiden roolit muuttuvat. Tulevassa myllerryksessä uusi lakisääteinen tehtävä voisi jäädä muiden uudistusten jalkoihin. Myös asumisneuvontaan varattujen määrärahojen leikkaus puoltaa väliaikaista kokeilu- ja kehittämislakia.

Näistä syistä johtuen SOA kannattaa ARAn koordinoimaa sopimusmallia.

Suomen opiskelija-asunnot SOA ry:n puolesta,

Lauri Lehtoruusu
Toiminnanjohtaja